



# Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin  
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645  
tel./fax 068 3828236, e-mail: [kp@kp.org.pl](mailto:kp@kp.org.pl), [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 23 lipca 2012 r.

**Wigierski Park Narodowy**  
**Krzywe 82,**  
**16-402 Suwałki**

W związku z udostępnionym do konsultacji społecznym projektem planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Augustowska PLB200002, przedstawiamy następujące uwagi i wnioski:

1. W tabeli 1.2 należy wskazać podstawy do wyłączenia terenu Wigierskiego Parku Narodowego. W projekcie zarządzenia RDOŚ należy usunąć informację o finansowaniu planu ochrony WPN z projektu POIiŚ, niezgodną z zasadami techniki legislacyjnej.
2. Czy na pewno nie ma potrzeby uzupełnienia SDF o nie wpisane do niego wcześniej, a występujące w obszarze gatunki ptaków migrujących? Podstawą do prawidłowego wypełnienia SDF powinno być regularne występowanie w terenie gatunków ptaków z załącznika 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie OSO (załącznik obejmuje nie tylko gatunki ptaków z zał. I dyrektywy, ale także gatunki ptaków migrujących)<sup>1</sup>. Każdy z tych gatunków (nawet np. ziębę) należałoby wpisać do SDF - gatunki z załącznika I dyrektyw ptasiej w pozycji 3.2a, pozostałe gatunki w poz. 3.2.b - nadając im ocenę A, B lub C (gdy obszar jest znaczący dla gatunku<sup>2</sup>) lub D (gdy obszar nie jest znaczący dla gatunku).

<sup>1</sup> Por. nota Komisji Europejskiej w sprawie ustalania celów ochrony (conservation objectives) dla obszarów Natura 2000. Cele ochrony obszarze ptasim powinny być określone (a ochrona zaplanowana) dla każdego gatunku z zał. I DP lub gatunku ptaka migrującego, występującego w obszarze, z wyjątkiem tych których występowanie zostanie uznane za nieznaczące..

<sup>2</sup> Wg aktualnego stanowiska GDOŚ ukształtowanego pod wpływem dyskusji m. in z Komisją Europejską, obszar powinien być uznany za znaczący dla gatunku w szczególności gdy spełniona jest choć jedna z przesłanek:

- obszar gromadzi > 0,5% krajowej populacji gatunku,
- gatunek znajduje w obszarze siedliska „znacząco lepsze od średniej krajowej”, co może być wyrażone ponadstandardowymi parametrami populacji (np. szczególnie wysokie zagęszczenia),
- populacja jest ważna dla ochrony zasięgu biogeograficznego gatunku bądź stanowi populację reliktową,
- gatunek w danym obszarze jest kluczowy (keystone species) lub parasolowy w sensie ekologicznym,
- gatunek jest przedmiotem ochrony w sąsiednim obszarze, ale regularnie korzysta z danego obszaru (np. ze względu na obecność ważnych źerowisk).

3. W tabeli 2.5 proszę wyraźnie odróżnić plany urządzenia lasu poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko w ramach której została wykonana prognoza oddziaływania na środowisko, od planów do których została wykonana „prognoza” do już zatwierdzonych planów, w toku ich realizacji (w tym drugim przypadku nie można twierdzić, że plan został poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko).
4. Jeżeli w związku z art. 28 ust 11 pkt 3a ustawy o ochronie przyrody wyłączono teren nadleśnictwa (Głęboki Bród?) z formułowania zapisów PZO, to:
  - a) Musi być to wskazane w tab. 1.2 dokumentacji (ustalenie terenu objętego planowaniem) oraz w tekście zarządzenia RDOŚ (§1 pkt 2 – określenie terenu, dla którego ustanawia się plan zadań ochronnych).
  - b) Powinna być to przesłanka do wskazania konieczności sporządzenia planu ochrony dla terenu tego nadleśnictwa. Strategiczna ocena oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko zapewnia tylko, że plan ten nie wpłynie negatywnie na obszar Natura 2000. Nie zapewnia jednak, że plan ten jest planem zachowania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 (do tego nie wystarcza brak negatywnego wpływu, ale potrzebny jest niekiedy wpływ pozytywny i specjalne działania ochronne). Sporządzenie planu ochrony pozostaje w obecnym stanie prawnym jedynym sposobem zapewnienia „zaplanowania ochrony obszaru Natura 2000” na terenie odpowiedniego nadleśnictwa.
5. Działanie ochronne „zwalczanie norki amerykańskiej” – rozważyć termin. Jak wynika z badań w innych obszarach, nawet intensywne wylapywanie norek może tylko czasowo, na kilka tygodni obniżyć ich liczebność i presję na ptaki. Czy nie należałoby więc prowadzić tego działania przede wszystkim tuż przed i w sezonie lęgowym ptaków a nie jesienią?
6. Działanie ochronne „utrzymanie udziału starodrzewi ponad 120 letnich na obecnym poziomie” – w dokumentacji i w zarządzeniu należy wskazać konkretnie, jaki to jest obecny poziom (w hektarach lub w % powierzchni leśnej). Jest to konieczny wymóg zasad techniki legislacyjnej – akt prawny nie może odwoływać się do niedookreślonych informacji. Ze względów operacyjnych (zapis będzie realizowany przez planowanie urządzeniowe nadleśnictw) należy wymagać, by powierzchnia starodrzewi była zachowana w każdym z nadleśnictw, a nie tylko w skali całego obszaru Natura 2000. Należy także rozważyć, czy w którymś z nadleśnictw powierzchnia drzewostanów starych (ponad 120-letnich) nie wymagałaby jednak zwiększenia w stosunku do stanu obecnego (a jeżeli tak jest, jakie są uwarunkowania urządzeniowe do takiego zwiększenia, np. aktualna struktura klas wieku). Jeżeli nie ma takiej potrzeby, należy w dokumentacji PZO uzasadnić, dlaczego obecny udział starodrzewi jest wystarczający (i jaki w każdym z nadleśnictw jest on konkretnie).
7. Wyłączeniu z użytkowania (a nie tylko ograniczeniu użytkowania) powinny podlegać co najmniej wszystkie drzewostany 140-letnie i starsze (zbyt wysoki jest proponowany próg 150 lat). Oznacza to, że wyłączenie z gospodarczego użytkowania całych drzewostanów z tytułu wieku dotyczyłoby ok. 8% powierzchni leśnej – co wydaje się odpowiednie (w połączeniu z pozostawianiem do zesterzenia się kęp i grup drzew w innych drzewostanach, jako elementu wewnętrznej struktury drzewostanów).
8. Zapisy o ochronie drzewostanów nad brzegami wód są naszym zdaniem niewystarczające. W strefach 20-40 m przylegających do brzegów jezior, rzek i Kanału Augustowskiego

powinny w ogóle być zachowane wszystkie drzewostany, a nie tylko starsze niż 140-letnie. Powinno to dotyczyć także starych drzewostanów przylegających do torfowisk z oczkiem wody (to są także potencjalne siedliska łęgowe gągoła). Drzewostany stare, ponad 120-letnie (mniej więcej od wieku drzew 120 lat powstawanie dziupli staje się intensywne), a także inne drzewostany z dużym udziałem drzew dziuplastych dogodnych dla gągoła i nurogęsi, powinny być wyłączone w znacznie szerszym pasie – 500 m od brzegów jezior, rzek i Kanalu Augustowskiego – dziuple w tej odległości od wód wciąż mogą być intensywnie wykorzystywane przez gągoła i nurogęś. Drzewostany ponad 140-letnie powinny być wyłączone w całej Puszczy (patrz postulat wyżej). Zaznaczam, że sprawy nie załatwia sama ochrona drzew aktualnie dziuplastych – bierna ochrona starych drzewostanów w pobliżu wód jest potrzebna, by umożliwić powstawanie nowych dziupli w przyszłości. Odpowiedniej wielkości dziuple mogą wykształcić się tylko w drzewach starych, dlatego ich pozostawianie jest szczególnie ważne.

9. Ponawiam poprzednio już zgłaszany wniosek, by w obszarze Natura 2000 wymagać pozostawiania na zrębach co najmniej 7-10% drzewostanu w formie kęp, a nie tylko standardowe 5%. Pozytywnie przyjmuję sugestię wielkość kęp była „min. 6 arów z dążeniem do 15 arów”, ale sugeruję bardziej konkretny zapis, np. „min. 10 arów”. Inaczej nie jest jasne, na czym ma polegać „dążenie do...” - co stoi na przeszkodzie, by wielkość docelową wdrożyć od zaraz? Wnoszę też, by wyraźnie zastrzec, że kępy mają być pozostawiane we wszystkich rodzajach rębni – nawet jeśli taka jest obecnie praktyka w RDLP Białystok, to nie wynika ona z aktualnych Zasad Hodowli Lasu i powinna być utrwalona zapisem planistycznym.
10. Dla dzięcioła białogrzbietego istotnym elementem siedliska jest ilość martwego drewna liściastego. Dla pozostałych gatunków dzięciołów obecność drzew martwych i zamierających jest także ważnym czynnikiem siedliskowym, mimo pewnych różnic w reakcji poszczególnych gatunków na ten czynnik. W obecnym projekcie planu zapisy dotyczące pozostawiania martwego drewna wprowadzono tylko przy dzięciole trójpalczastym. Należy rozszerzyć je na pozostałe gatunki dzięciołów i skonkretyzować, np. określając, że długofalowym celem powinno być dojście do zasobów > 20 m<sup>3</sup> martwego drewna /ha, z udziałem >5 kłód lub pni grubszych niż 50 cm i dłuższych niż 3 m na ha lasu (wskaźniki przez analogię do uzgodnionych z GIOS z udziałem DGLP wskaźników właściwego stanu leśnych siedlisk przyrodniczych)..
11. Poprzednio formułowany nasz wniosek o wyłączenie z użytkowania wszystkich drzewostanów na siedliskach hydrogenicznych jest, wbrew pozorom, ważny także dla ptaków, a nie tylko dla siedlisk przyrodniczych. Stworzy on sieć powierzchni leśnych, na których struktura lasu - nie będąc kształtowana – stopniowo naturalnie się; szczególnie tam nagromadzą się też zasoby drzew martwych i rozkładającego się drewna. Jest to ważne dla niektórych gatunków ptaków. Dlatego wniosek powinien być uwzględniony także w planie zadań ochronnych obszaru ptasiego, a nie tylko siedliskowego.
12. Działanie ochronne „utrzymanie powierzchni trzcinowisk” – zapisać „utrzymanie powierzchni trzcinowisk i ich warunków wodnych”. Warunki wodne trzcinowiska to kluczowy czynnik dla ptaków – trzcinowisko zachowane, ale przesuszone nie jest dogodne dla przedmiotów ochrony.
13. Działanie ochronne „nie lokalizowanie nowych dróg” – dodać, że również nie modernizowanie/rozbudowywanie dróg istniejących.

14. Nie koszenie łąk „do środka” przenieść do działań obligatoryjnych. Działanie to nie jest trudne do wdrożenia i nie generuje kosztów, nie jest konieczne płacenie rolnikom za jego wdrażanie - a może znacząco ograniczyć śmiertelność derkaczy. W naszej opinii działanie to powinno w ogóle być standardowym elementem minimalnych norm gospodarowania na łąkach.
15. Przedmiotem monitoringu na Czarnej Hańczy i kanale Augustowskim powinien być nie tylko ruch turystyczny, ale i jego oddziaływanie na ptaki. Dopisać, że w przypadku negatywnego oddziaływania na ptaki ograniczyć ruch turystyczny czasowo lub ilościowo.  
Automatyczne liczniki turystów jak dotąd nie sprawdzają się na szlakach kajakowych (doświadczenia z Drawieńskiego Parku Narodowego – próby pomiaru w ten sposób liczby kajakarzy jak dotąd nie udają się).
16. Wydaje się, że na Czarnej Hańczy już obecnie należałoby wprowadzić ograniczenia ruchu kajakowego. Na spotkaniach prezentowana była informacja, że „ruch kajakowy na Czarnej Hańczy już obecnie osiągnął niepokojące rozmiary, jednak nie ma narzędzi prawnych do jego ograniczenia”. Zwracam uwagę, że bezradność w tym temacie (w tym także brak narzędzi prawnych) oznaczałaby naruszenie przez Polskę obowiązku wynikającego z art. 6(2) dyrektywy siedliskowej. Proszę o rozważenie następujących rozwiązań:
- Być może wystarczające byłyby ograniczenia adresowane nie do powszechnego korzystania z wód i do kajakarzy, ale do działalności gospodarczej polegającej na organizowaniu spływów i do podmiotów gospodarczych (organizatorów turystyki, organizujących wypożyczanie i transport kajaków),
  - Być może potrzebne ograniczenia można, z wykorzystaniem podstawy prawnej art. 33 ustawy o ochronie przyrody, wprowadzić właśnie planem zadań ochronnych, mającym przecież rangę aktu prawa miejscowego,
  - W braku innych rozwiązań, możliwe jest uznanie Czarnej Hańczy za rezerwat przyrody, co daje możliwość wprowadzenia regulacji dotyczących ruchu turystycznego.
17. Zachowanie miejsc gniazdowania gągoła i nurogesi, oraz drzew dziuplastych także na gruntach prywatnych powinno być działaniem obligatoryjnym, a nie fakultatywnym. Wynika z obowiązującego prawa (siedliska gatunków chronionych).
18. W przypadku głuszca, „obszary czynnych tokowisk” powinny być w ogóle wyłączone z typowych zabiegów gospodarczo-leśnych i wykonywane na nich powinny być tylko działania wynikające z ochrony czynnej głuszca. Wyznaczane na podstawie przepisów o ochronie przyrody okresowe strefy ochronne należałoby w obszarze Natura 2000 traktować jako całoroczne, z zastrzeżeniem tylko wykonania w sposób nie płoszący głuszców, działań ochrony czynnej dla tego gatunku. W okresie toków i lęgów w promieniu 1 km od tokowisk należałoby unikać nie tylko pracy harwesterem, ale także wszystkich innych hałaśliwych czynności (także pracy pilarką).
19. Działania ochronne dla głuszca, wynikające z Realizacją Krajowego Programu Ochrony Głuszca powinny być przeniesione do PZO. Zgodnie z zasadami techniki legislacyjnej, PZO jako akt prawa miejscowego nie może opierać się na odesłaniach do dokumentów nie będących źródłami prawa. Weryfikacja lokowanych działań z aktualnymi danymi odnoszącymi się do siedliska i drzewostanu w wydzieleniach leśnych powinna własnie być dokonana w ramach prac nad PZO!

20. Sóweczka i włośchatka wymagają wg aktualnego prawa (rozporządzenie o ochronie gatunkowej) wyznaczania stref ochronnych. Wokół ich dziupli powinna być wyznaczana strefa 50m, a nie tylko pozostawiana grupa najbliższych drzew. W planie należy zapisać:
- jeżeli lokalizacja dziupli w areale łęgowym jest znana: nieingerencję w drzewostan w promieniu 50m od dziupli sóweczki i włośchatki (nawet zanim RDOŚ wyznaczy strefę ochronną w drodze decyzji administracyjnej),
  - jeżeli daje się zidentyfikować (np. po głosach) występowanie i prawdopodobna łęgowość gatunku ale nie udało się odnaleźć dziupli: wstrzymywanie cięć rębnych w całym potencjalnym areale do czasu zlokalizowania dziupli i wyznaczenia strefy ochronnej, a cięcia przedrębne poprzedzone upewnianiem się, że przeznaczone do wycinki drzewo nie jest dziuplaste.
21. W przypadku dziuplaków, słuszna jest weryfikacja ich występowania w każdym wydzieleniu przeznaczonym do rębni, ale powinno to dotyczyć także trzebieży późnych. Należy wyraźnie zapisać, że w przypadku stwierdzenia tych gatunków, zabieg w całym wydzieleniu powinien zostać przesunięty poza okres łęgowy, ale nawet w okresie niełęgowym powinien być wykonany z bezwzględnym pozostawieniem drzew dziuplastych z ich bezpośrednim sąsiedztwem (gatunki niestrefowe) lub z pozostawieniem stref w promieniu 50 m (sóweczka, włośchatka).
22. Popieramy wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ale powinny być bardziej konkretne. W szczególności, „ograniczając możliwość zabudowy rozproszonej” należy wskazać, jakie powinny być szczegóły tego ograniczenia – wskazać teren, na jakim zabudowa w ogóle nie powinna być lokalizowana, ew. wskazać teren na którym bez szkody dla obszaru mogłaby być lokalizowana z ograniczeniami i z jakimi.
23. Prosimy o rozważenie, czy narzędziem wdrażania rozwiązań ochronnych potrzebnych dla ochrony ptaków nie byłoby poszerzenie sieci rezerwatów przyrody w obszarze Natura 2000. Wprawdzie każde z ustaleń ochronnych można wdrożyć także bez ochrony rezerwatowej, ale uznanie za rezerwat przyrody skutkuje łatwym wprowadzeniem pakietu regulacji ochronnych, co może być przydatne. Status rezerwatu przyrody umożliwia w szczególności regulowanie ruchu turystycznego, jeżeli byłoby to potrzebne z punktu widzenia ochrony ptaków (dot. np. Czarnej Hańczy).

z poważaniem

do wiadomości

- Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej w Białymstoku